

SINT-JANSCOLLEGE BASISCHOOL DE KREKEL
Krekelberg 1—9040 Sint-Amandsberg
tel. 09/228.58.71

info@vbsdekrekkel.be

www.vbsdekrekkel.be

Versneld leren lezen in het eerste leerjaar

Schooljaar: 2025-2026

Onderwijsniveau: lager onderwijs – eerste leerjaar

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Deze onderwijspraktijk beschrijft hoe leerlingen in het eerste leerjaar die sneller vorderingen maken dan de voorziene methode in het aanvankelijk lezen en vaak al woorden of zinnen kunnen lezen bij de aanvang van het eerste leerjaar, binnen de klas een versneld en verdiepend leesaanbod krijgen. Door middel van gerichte binnenklasdifferentiatie, aangepaste leesmaterialen en verrijkende opdrachten worden deze leerlingen uitgedaagd op hun eigen niveau, zonder de klasgroep te verlaten. De leerkracht stemt instructie, inoefening en evaluatie af op de leesontwikkeling van de leerlingen, met als doel motivatie te behouden, leerwinst te maximaliseren en een positieve leesattitude te versterken.

1.1. Thema van de voorbeeldpraktijk

- Binnenklasdifferentiatie
- Compacten en verrijken
- Versnellen

1.2. Fase van het zorgcontinuüm

- Brede basiszorg (bv. binnenklasdifferentiatie)

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

De voorbeeldpraktijk richt zich op leerlingen in het eerste leerjaar die sneller dan gemiddeld vooruitgang boeken in het aanvankelijk lezen en nood hebben aan een versneld en verrijkt leesaanbod. Het gaat om leerlingen die de klank-tekenkoppeling en het decoderen vlot beheersen, vroeg leesrijp zijn en bij de start van het eerste leerjaar al over een ruime kennis van letters en woorden beschikken.

Binnen deze groep rekenen we zowel cognitief sterk functionerende (CSF-)leerlingen als leerlingen met een leesvoorsprong. CSF-leerlingen hebben een duidelijke leervoorsprong, verwerken leerinhouden snel, hebben nood aan extra uitdaging en lopen bij een niet-aangepast aanbod risico op verveling of onderpresteren.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

De voorbeeldpraktijk richt zich dus op een subgroep van leerlingen in het eerste leerjaar die kenmerken vertonen van een versnelde leesontwikkeling en/of cognitief sterk functioneren. Indicaties voor deelname zijn een vlotte beheersing van (de meeste) letters en (al dan niet enkele) tweeklanken, snel en correct decoderen van eenvoudige woorden, leerhonger en behoefte aan extra uitdaging. We brengen de leerhonger in kaart door uitdagende activiteiten aan te bieden en te registreren hoe leerlingen daarop reageren. Daarnaast halen we waardevolle informatie uit het zorgdossier en het overgangsgesprek.

De toeleiding start dus al in de kleuterklas, waar sterk gescreend wordt op CSF-leerkenmerken via observaties van de klas- en zorgleerkrachten en gesprekken met ouders. Er wordt nagegaan of kinderen al leeservaring hebben. Aan het begin van het schooljaar neemt de leerkracht van het eerste leerjaar bij alle leerlingen een prétoets af rond letters, tweeklanken en eenvoudige woorden. Het is heel belangrijk dat dit om alle leerlingen gaat, want leerlingen geven niet altijd zelf aan dat ze al meer kunnen of kunnen lezen. Daarnaast spelen klasobservaties en overleg tussen leerkracht, zorg- en CSF-coördinator en ouders een rol. Er is een duidelijk ingebed systeem van signalering en overleg binnen de school. Aan het begin van ieder schooljaar vullen ouders ook een 'oudervertelblad' in waarbij er ook gepolst wordt naar leesvaardigheden.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Naast de uiteindelijke doelgroep (leerlingen in het eerste leerjaar met een versnelde leesontwikkeling) richt de voorbeeldpraktijk zich ook op leerkrachten als intermediaire doelgroep. Leerkrachten spelen een cruciale rol omdat zij het versneld en verrijkt leesaanbod vormgeven, signalen van (hoog)begaafdheid en leervoorsprong herkennen, doelgericht differentiëren in hun instructie en materialen, en processen evalueren met ouder, kind, collega's. Door hen te ondersteunen via overleg, afstemming, materiaal en gedeelde expertise rond binnenklasdifferentiatie en CSF-leerkenmerken, wordt een kwaliteitsvol en duurzaam leesaanbod gerealiseerd dat rechtstreeks bijdraagt aan grotere leerwinst en verhoogde motivatie voor lezen bij de leerlingen.

Ook ouders zijn een intermediaire doelgroep. Enerzijds leveren zij waardevolle input over het leerpotentieel van hun kind. Anderzijds gaan zij thuis ook met het verrijkte en versnelde materiaal aan de slag. We informeren hen over het belang van voldoende uitdaging, evenals over welke materialen of boekjes geschikt zijn om thuis aan te bieden.

Betrokkenheid doelgroep

De leerkracht van het eerste leerjaar, als intermediaire doelgroep, speelt een centrale rol in de ontwikkeling van deze voorbeeldpraktijk. Zij werkt al meerdere jaren met dit systeem en merkte in de klaspraktijk steeds vaker dat sommige leerlingen bij de start van het eerste leerjaar al konden lezen. Vanuit deze observaties breidde zij het bestaande leesaanbod verder uit door de *'ik lees al'*-versie van **Mol en Beer** nog meer te verdiepen en te verrijken.

Daarnaast werd ook impliciet rekening gehouden met de noden van de leerlingen (uiteindelijke doelgroep) door het aanbod af te stemmen op hun leesniveau, tempo en motivatie, gebaseerd op klasobservaties en leerresultaten.

2.2. Doel

Hoofddoel

Het hoofddoel van deze voorbeeldpraktijk is om leerlingen in het eerste leerjaar die sneller leren lezen dan gemiddeld, een **passend, uitdagend en motiverend leesaanbod** te bieden binnen de klascontext. Door te differentiëren en te verrijken, willen we de **leerwinst maximaliseren**, de **leesmotivatie** behouden en verveling of onderpresteren voorkomen. Tegelijk streven we ernaar om het **leespotentieel** van deze leerlingen **optimaal te ontwikkelen**, zodat zij hun vaardigheden verder kunnen verdiepen in functie van leesbegrip, leesplezier en een positieve leesattitude.

Subdoelen

Voor de uiteindelijke doelgroep (leerlingen met een versnelde leesontwikkeling / CSF-leerlingen):

- Het verder automatiseren van technisch lezen op eigen tempo
- Het uitbreiden van de woordenschat en het stimuleren van leesbegrip
- Het verhogen en behouden van leesmotivatie en leesplezier
- Het voorkomen van verveling, demotivatie en (beginnend) onderpresteren
- Het stimuleren van zelfstandig en zelfsturend leren

Voor de intermediaire doelgroep (leerkrachten):

- Het versterken van competenties in het herkennen van leervoorsprong en CSF-leerkenmerken
- Het doelgericht inzetten van binnenklasdifferentiatie in het aanvankelijk leesonderwijs
- Het ontwikkelen en verfijnen van verrijkende leesmaterialen en opdrachten
- Het afstemmen van instructie, begeleiding en evaluatie op uiteenlopende leesniveaus binnen de klas

2.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

De voorbeeldpraktijk *versneld leren lezen* is een flexibel en doorlopend traject binnen het eerste leerjaar, geïntegreerd in de dagelijkse klaswerking. De praktijk richt zich op leerlingen die bij de start van het schooljaar verhoogde leesvaardigheden tonen en biedt hun de kans om op een aangepast tempo verder te ontwikkelen, zonder los te komen van de klasgroep.

De opzet vertrekt vanuit vroegtijdige signalering via voortoetsen en observaties. Op basis daarvan kunnen leerlingen (tijdelijk) instappen in een versneld traject (*ik lees al*), waarin gewerkt wordt met tempo- en niveaudifferentiatie, kleine instructiegroepen en gerichte oefeningen. Het traject is niet vast of lineair: leerlingen kunnen tijdelijk extra ondersteuning krijgen op specifieke deelvaardigheden en daarna opnieuw aansluiten bij de groep. Het kan ook zijn dat leerlingen de groep verlaten (al gebeurt dit in de praktijk weinig).

De praktijk loopt gedurende (bijna) het volledige schooljaar en omvat dagelijkse contactmomenten, aangezien het lezen deel uitmaakt van de reguliere taallessen. Er zijn regelmatig korte instructiemomenten voor kleine groepjes of individuele leerlingen. Eén keer per week is er extra instructie (klasoverschrijdend) en opvolging door de zorgleerkracht (CSF) in kleine groep. De groepssamenstelling is variabel en evolueert mee met de leesontwikkeling van de leerlingen. Evaluatie gebeurt doorheen het schooljaar via voortoetsen, tussentijdse leestoetsen en de reguliere klasgebonden toetsen.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

De praktische uitwerking van het versneld leren lezen start met een brede beginscreening via de voortoets van de methode *ik lees al*, aan de start van het eerste leerjaar. Deze wordt bij alle leerlingen afgenomen, ongeacht hun eigen inschatting van hun leesniveau. Wanneer blijkt dat het lezen nog niet vlot verloopt, wordt de toets vroegtijdig stopgezet. Leerlingen die de eerste drie rijen correct lezen, kunnen starten met leesboek 1; wie ook de vierde rij beheerst, stroomt meteen door naar leesboek 2. Kinderen die slechts enkele letters niet kennen, krijgen eveneens toegang tot het traject, maar werken dan met gerichte bundels die focussen op hun hiaten. Zo wordt het aanbod van bij de start afgestemd op het individuele niveau.

De leerlingen die dit traject volgen, vormen een aparte, flexibele groep binnen de klas. De leesmethode biedt een duidelijke opbouw van vereiste letterkennis per les. Wanneer een leerling bijna alle nodige letters beheerst, maar nog struikelt over één of twee letters, worden deze eerst versneld aangebracht door de zorgleerkracht CSF via het bijhorende steunwoord uit het reguliere programma. Nadien oefent de leerling dit individueel gericht in, om vervolgens opnieuw aan te sluiten bij het verrijkte leesaanbod. Specifieke moeilijkheden, zoals het onderscheiden van bepaalde klanken of letters (bv. d/b), worden afzonderlijk aangepakt door de zorgleerkracht CSF en thuis verder ingeoefend via leeshuiswerk.

Om zelfstandig werken te ondersteunen, maakt de leerkracht gebruik van verschillende hulpmiddelen. Zo werd een digitale omgeving ontwikkeld waarin leerlingen woorden auditief kunnen verkennen via een eenvoudige interface. In de werkboeken geven stempels duidelijk aan welke opdrachten verplicht zijn (moetjes), welke optioneel zijn (magjes) en welke begeleiding vereisen. Ook wordt aangegeven wanneer leerlingen gebruik kunnen maken van auditieve ondersteuning. Bij bepaalde opdrachten wordt expliciet aangegeven hoeveel antwoorden verwacht worden. Deze visuele structuur helpt hen

om zelfstandig en doelgericht te werken. Daarnaast helpt de metafoor van de leerkuil (die ophangt in de klas) hen om zichzelf steeds uit te dagen en strategieën te ontwikkelen (zoals doorzetten, de opdracht opdelen in stukjes, hulp leren vragen...). De leerkuil werd ook reeds toegelicht in de kleuterschool en de leerkracht verwijst ernaar indien nodig.

In het begin van het schooljaar krijgen leerlingen veel verschillende leesopdrachten als huiswerk passend bij de leesstof die ze die dag aangereikt kregen. Dit wordt met stickers in de agenda geplakt. Hoe verder het schooljaar vordert, hoe minder verschillende leestaken er zijn.

Na afronding van een eerste traject wordt opnieuw een toets afgenomen om het verdere aanbod, nl. het volgende leesboekje, te bepalen.

De lesopbouw verloopt volgens een vaste structuur. Elke les start met een gezamenlijke schrijfinstructie rond een nieuwe letter. Zodra de leerlingen hiermee zelfstandig aan de slag kunnen, organiseert de leerkracht korte instructiemomenten in kleine groepen.

Eerst komen leerlingen aan bod die nog een specifieke letter moeten verwerven om te kunnen aansluiten bij het versnelde traject. De uitleg is beknopt en focust enkel op het nieuwe steunwoord en de nieuwe letter en nieuwe soorten oefeningen; gekende oefenvormen worden niet herhaald. Woordenschat wordt niet klassikaal toegelicht, maar zelfstandig verkend via de digitale ondersteuning. Na deze instructie oefenen de leerlingen zelfstandig verder. Ze werken eerst de schrijfles af en werken dan aan hun 'moetjes' en 'magjes' in verband met de nieuwe letter.

Vervolgens krijgen de leerlingen in het versnelde traject een korte instructie, opnieuw gericht op nieuwe leerinhouden. Ook zij werken nadien zelfstandig verder met behulp van dezelfde structuur en hulpmiddelen.

De korte instructiemomenten kunnen flexibel ingepland worden, bijvoorbeeld tijdens zelfstandig werk of andere klasactiviteiten. Hoewel leerlingen uit het versnelde traject een aangepast leesprogramma volgen, nemen ze wel deel aan andere klassikale onderdelen van het taalonderwijs, zoals spelling, spreken en luisteren.

Ook de klasopstelling is bewust ingericht om deze lesmethodiek te ondersteunen. Korte instructies worden in de kring, die vooraan in de klas is opgesteld, gegeven zodat de leerkracht de leerlingen dicht bij zich heeft én tegelijk overzicht houdt over de rest van de klas. De banken staan in groepjes opgesteld, waarbij leerlingen flexibel per niveau worden ingedeeld om samenwerking te stimuleren.

Af en toe zijn er moeilijkere opdrachten die al meer vaardigheden rond begrijpend lezen verlangen. Bij deze oefeningen staat een stempel met een afbeelding van de leerkracht. De leerlingen weten dat deze oefeningen nog niet mogen gemaakt worden, maar dat de leerkracht hen op een bepaald moment bijeen zal roepen om deze oefening samen te maken en hierbij de nodige vaardigheden voor begrijpend lezen zal aanbrengen.

De methode laat ruimte om selectief te werken: niet alle opdrachten hoeven afgewerkt te worden. Hierdoor kunnen leerlingen tijdelijk focussen op specifieke noden zonder het overzicht te verliezen. Indien nodig worden bijkomende toetsen afgenomen om de voortgang op deelvaardigheden te monitoren. Alle leerlingen blijven wel deelnemen aan de algemene klasgebonden leesevaluaties.

Soms maken leerlingen tijdens het traject, in overleg met hun ouders, een inhaalbeweging, bijvoorbeeld tijdens vakantieperiodes, zodat ze opnieuw kunnen aansluiten bij de versnelde groep. Een dergelijke inhaalbeweging gebeurt enkel wanneer leerlingen een beperkt hiaat hebben. Daarnaast worden extra materialen ingezet, zoals oefeningen uit de schrijfmethode en spellingtaken, met

bijzondere aandacht voor het automatiseren van de schrijffletters. Blijkt dat het voor een leerling te moeilijk is om nieuwe letters in een versneld tempo aan te leren, dan verlaat die leerling de versnelde groep en volgt hij of zij opnieuw het reguliere aanbod.

Er is een duidelijke taakverdeling tussen de klasleerkracht en de zorgleerkracht (CSF). De zorgleerkracht ondersteunt de klasleerkracht door de stempels met 'moetjes' en 'magjes' op voorhand in de boeken te stempelen en helpt bij de praktische aanpak van de voortoetsen. De zorgleerkracht (CSF) neemt klasoverschrijdend één keer per week de leerlingen van de *ik lees al* groep samen om specifieke strategieën rond begrijpend lezen aan te brengen (oefeningen met de stempel van de leerkracht). Wanneer alle letters en tweeklanken gekend zijn en de leerlingen een goede startbasis hebben voor het schrijven van letters (aangebracht door de leerkracht, zoals hierboven omschreven), geeft de zorgleerkracht één keer per week een instructiemoment rond de opdracht van de week in hun verrijkingsbundel (bij ons is dit Taalkanjers Twist). Hieraan kunnen de leerlingen in de loop van de week verder werken in de klas. Hierbij is het heel belangrijk om hun doorzetkracht te benadrukken.

Door deze combinatie van vroege detectie, flexibele organisatie, gerichte instructie en sterke ondersteuning ontstaat een leeromgeving waarin leerlingen op hun eigen tempo kunnen groeien, zonder geïsoleerd te worden van de klasgroep.

3. Uitvoering

Materialen

- Leesboeken *Ik lees al* van Mol en beer: 7 leesboeken (98 euro)
- Werkboeken *Ik lees al* van Mol en beer: 7 werkboeken (25,80 euro)
- Correctiesleutels *Ik lees al* van Mol en beer: 7 correctiesleutels (88 euro)
- Voortoetsen *ik lees al* (gratis via Kabas)
- Aanvullende werkblaadjes verzameld uit verschillende methodes om letters extra in te oefenen
- Website met spreekfunctie gemaakt door de leerkracht: Zo weten de leerlingen over welk woord het gaat bij de prentjes in de werkboeken. Ze leren dit zelfstandig opzoeken en hoeven de leerkracht op die manier niet de hele tijd te storen.
- *Mol en beer* kopieermap: 128,70 euro
- Verschillende leesboeken op maat van de leerlingen in de klas
- Taalkanjers Twist 1
- Stempels (voetje → moetje, vlagje → magje, luidspreker → website, stempel leerkracht → oefening onder begeleiding van de leerkracht)

Opleiding en competenties van de uitvoerders

De voorbeeldpraktijk wordt in hoofdzaak uitgevoerd door de klasleerkrachten van het eerste leerjaar, ondersteund door de zorgleerkracht (CSF). Zij staan in voor de signalering van leesvaardigheid, de organisatie van differentiatie, de instructie aan kleine groepen en de opvolging van de leesontwikkeling. Waar nodig worden zij ondersteund door de zorgcoördinator, bijvoorbeeld bij overleg over leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

De leerkracht beschikt over een bachelorsdiploma lager onderwijs, waarin basiskennis over aanvankelijk lezen, differentiatie en evaluatie werd verworven. Daarnaast werd de expertise verder opgebouwd via praktijkervaring: de leerkracht werkt al meerdere jaren met de methode *ik lees al* en met varianten zoals *Mol en Beer*. Doorheen de jaren werd de aanpak verfijnd en uitgebreid op basis van observaties in de klas en de noden van leerlingen die reeds kunnen lezen bij de start van het eerste leerjaar. Ten slotte is ook voldoende kennis nodig over de noden van CSF-leerlingen.

De nodige competenties voor deze praktijk zijn onder meer: kennis van het aanvankelijk leesproces, inzicht in versneld leren en differentiatie, vaardigheid in het interpreteren van leestoetsen en het organiseren van flexibele groepering binnen de klas. Daarnaast zijn observatievermogen, planmatig werken en het kunnen afstemmen van instructie op individuele leerbehoeften essentieel.

Randvoorwaarden

Voor een goede uitvoering van de voorbeeldpraktijk *versneld leren lezen* zijn enkele belangrijke organisatorische en contextuele randvoorwaarden nodig.

Organisatorisch is er voldoende flexibiliteit binnen het lessenrooster vereist, zodat de leerkracht kan werken met kleine instructiegroepen en tijdelijke niveaugroepen. Ideaal is het als een zorgleerkracht (CSF) kan ondersteunen bij het voorbereidingswerk en de praktische kant. Een duidelijke klasorganisatie met vaste routines en aandacht voor zelfstandig werken is essentieel om differentiatie haalbaar te maken. Gedifferentieerd huiswerk wordt via stickers in de agenda geplakt. Daarnaast is het beschikken over passend en gevarieerd didactisch materiaal (zoals leesbundels, ondersteunende websites en luistermateriaal) noodzakelijk. Ook moeten er mogelijkheden zijn om regelmatig te observeren en te toetsen, zodat het traject van leerlingen tijdig kan worden bijgestuurd.

Contextueel is een gedeelde visie binnen het schoolteam op differentiatie en zorgbreed werken een belangrijke voorwaarde. Ondersteuning door de zorgcoördinator en schoolleiding draagt bij aan een duurzame inbedding van de praktijk. Verder is heldere communicatie met ouders nodig, zodat zij inzicht krijgen in het doel en de werking van versneld leren lezen. Tot slot is een veilige en stimulerende leeromgeving essentieel, waarin leerlingen op hun eigen tempo mogen leren en waarin verschillen in leerontwikkeling als normaal worden beschouwd.

Kosten

Kosten materialen: zie rubriek 'materialen'.

De klasleerkracht is verantwoordelijk voor deze voorbeeldpraktijk ondersteund door de zorgleerkracht (CSF), zorgcoördinator en begeleid door de CSF-coördinator. De zorgleerkracht (CSF) komt één uur per week ondersteunen (klasoverschrijdend).

4. Onderbouwing

Verantwoording

Deze voorbeeldpraktijk *versneld leren lezen* kan worden beschouwd als een **vorm van vakversnelling**. Door leerlingen die al over beginnende leesvaardigheden beschikken sneller door het leesaanbod te

laten gaan, wordt het reguliere traject verkort (Smeets, 2021; Southern & Jones, 2004). De instructie wordt doelgericht en compacter aangeboden, waardoor herhaling van reeds beheerste leerstof wordt vermeden (VanTassel-Baska et al., 2008). Dit ondersteunt de motivatie door leerlingen voldoende uit te dagen. Na het doorlopen van het versnelde traject worden bepaalde inoefeningen binnen de reguliere klaswerking geschrapt. Dit **compacten** creëert ruimte voor **verrijking** op momenten waarop de klas verder oefent op basisvaardigheden.

Onderzoek toont aan dat vakversnelling een **positief effect kan hebben op academische prestaties**, zonder negatieve gevolgen voor het sociaal-emotioneel functioneren (Kulik & Kulik, 2004; Steenbergen-Hu & Moon, 2010). Binnen deze praktijk worden leerlingen bovendien tijdelijk gegroepeerd op basis van hun leesniveau, een aanpak waarvoor eveneens positieve effecten zijn aangetoond in de literatuur (Rogers, 1992; Steenbergen-Hu, Makel, & Olszewski-Kubilius (2016), zoals het contact met ontwikkelingsgelijken. Door samen een gelijkaardig leertraject te volgen, ontstaat een gevoel van **verbondenheid**, wat een belangrijke motor is voor motivatie en betrokkenheid (Ryan & Deci, 2017; Vansteenkiste et al., 2017).

Bij CSF-leerlingen die in (flexibele) homogene groepen leren, worden een **positievere leerhouding**, een **sterkere motivatie**, een **betere ontwikkeling van hun interesses** en **gezondere sociale relaties** vastgesteld in vergelijking met begaafde leerlingen die niet gegroepeerd worden (Vogl & Preckel, 2014).

Zowel voor cognitief sterk functionerende leerlingen als voor andere leerlingen zijn een **groeimindset** en **autonome motivatie** cruciaal voor leerwinst en welbevinden (Soenens et al., 2021). Om leerlingen een gemeenschappelijke taal te geven om over leren en inspanning te spreken, wordt bewust gewerkt met de metafoor van de **leerkuil**, die groeigericht denken ondersteunt (Dweck, 1999; Nottingham, 2010). De leerkuil is een visuele metafoor voor het leerproces. Het model helpt te begrijpen dat leren gepaard gaat met vallen en opstaan, frustratie en doorzettingsvermogen.

Samenvatting werkzame elementen

- Vroegtijdige en brede signalering via voortoetsen, observaties en overleg, waardoor leerlingen met een voorsprong snel geïdentificeerd worden.
- Flexibele binnenklasdifferentiatie met tijdelijke niveaugroepen, zodat leerlingen op eigen tempo kunnen versnellen zonder de klas te verlaten.
- Compacten van leerstof: vermijden van overbodige herhaling en verkorte instructie voor sterke lezers.
- Verrijking door uitdagende lees- en begrijpend leesopdrachten, gericht op verdieping en hogere orde denkvaardigheden.
- Doelgerichte, korte instructiemomenten afgestemd op noden van kleine groepen of individuele leerlingen.
- Sterke focus op zelfstandig leren via duidelijke structuur (moetjes/magjes, stempels, routines).
- Ondersteuning met aangepaste materialen en digitale tools (bv. auditieve ondersteuning via website), waardoor leerlingen autonoom kunnen werken.
- Continue opvolging en bijsturing via toetsen en observaties gedurende het schooljaar.
- Samenwerking tussen klasleerkracht en zorgleerkracht voor extra begeleiding en verdieping.
- Aandacht voor motivatie, welbevinden en groeimindset om leerwinst en betrokkenheid te maximaliseren.

Uitkomstenmonitoring

Binnen deze voorbeeldpraktijk wordt op een grotendeels **systematische manier** nagegaan of de vooropgestelde doelen bereikt worden, met name het verhogen van leerwinst, leesmotivatie en leesvaardigheid bij leerlingen met een leesvoorsprong.

Wat wordt gemeten?

De monitoring richt zich op verschillende domeinen:

- **Leesvaardigheid en leerwinst:** evolutie in technisch lezen (correctheid en snelheid), beheersing van letters en tweeklanken en overgang naar hogere leesniveaus
- **Leesbegrip en woordenschat:** via observaties en specifieke opdrachten rond begrijpend lezen
- **Motivatie en betrokkenheid:** mate van leesplezier, werkhouding en zelfstandigheid
- **Doelrealisatie:** in welke mate leerlingen effectief versneld en verdiepend kunnen werken zonder verlies van basisvaardigheden

Hoe wordt gemeten?

- **Toetsen:**
 - Voortoetsen (bij de start en na afronding van een leesboek) om instapniveau en vooruitgang te bepalen
 - Tussentijdse leestoetsen en reguliere klasgebonden toetsen om groei op te volgen
- **Observaties:**
 - Dagelijkse klasobservaties door de leerkracht (werkhouding, tempo, betrokkenheid)
 - Gerichtte observaties tijdens instructiemomenten en zelfstandige verwerking
- **Overleg en feedback:**
 - Regelmatig overleg tussen klasleerkracht, zorgleerkracht en eventueel zorgcoördinator
 - Informele feedback van leerlingen (ervaringen, motivatie)
 - Afstemming met ouders over voortgang en eventuele bijsturing

Tijdstip en frequentie

- Voortoetsen: bij de start van het traject en na afronding van elk leesboek
- Tussentijdse evaluaties: doorheen het schooljaar op regelmatige basis
- Observaties: continu tijdens de dagelijkse klaswerking
- Overleg: periodiek en indien nodig ad hoc

Wie wordt betrokken?

Leerlingen, klasleerkracht, zorgleerkracht en ouders worden actief betrokken in het opvolgproces

PDCA-cyclus

- **Plan:** Op basis van beginsituatie (voortoetsen) bepaling van aangepast traject
- **Do:** Uitvoering van het gedifferentieerde en versnelde leesaanbod
- **Check:** Analyse van toetsresultaten en observaties om vooruitgang en noden te bepalen
- **Act:** Bijsturen van het traject (bv. extra ondersteuning, versnellen, tijdelijk terug aansluiten bij andere groep)

Hoewel er al sterke opvolging gebeurt via toetsen en observaties, ligt een kans in het verder systematiseren van bijvoorbeeld leerling- en/of ouderbevragingen rond motivatie om de effecten nog gerichter in kaart te brengen.

5. Referenties

- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories: their role in motivation, personality and development*. Hove: Psychology Press.
- Kulik, J., & Kulik, C. (2004). Meta-analytic studies of acceleration. In N. A. Colangelo, S.G. & M. Gross (Eds.), *A Nation deceived* (Vol. II, pp. 13-22). Iowa City: University of Iowa.
- Nottingham, J. (2010). *Challenge Learning. Berwick upon Tweed*. JN Publishing.
- Rogers, K. (1992). *A best-evidence synthesis of research on acceleration options for gifted students*. Trillion Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination Theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness*. New York: Guilford.
- Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor Onderwijsprofessionals* (pp. 131-145). Leuven: Acco Learn
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognitief begaafde leerling. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 48-70). Leuven: Acco learn.
- Southern, W. J., & Jones, E. D. (2004). Types of acceleration: Dimensions and issues. In N. Colangelo, S. G. Assouline, & M. U. M. Gross (Eds.), *A Nation Deceived* (Vol. II, pp. 5-12). Iowa City: University of Iowa.
- Steenbergen-Hu, S., Makel, M. C., & Olszewski-Kubilius, P. (2016). What one hundred years of research says about the effects of ability grouping and acceleration on K-12 students' academic achievement. *Review of Educational Research*, 86(4), 849-899.
- Steenbergen-Hu, S., & Moon, S. M. (2010). The Effects of Acceleration on High-Ability Learners: A Meta-Analysis. *Gifted Child Quarterly*, 55(1), 39-53.
<https://doi.org/10.1177/0016986210383155>
- Vansteenkiste, M., Aelterman, N., De Muynck, G.-J., Haerens, L., Patall, E., & Reeve, J. (2017). Fostering Personal Meaning and Self-relevance: A Self-Determination Theory Perspective on Internalization. *The Journal of Experimental Education*, 86(1), 30-49.
<https://doi.org/10.1080/00220973.2017.1381067>
- VanTassel-Baska, J., Feng, A. X., Brown, E. F., Bracken, B., Stambaugh, T., French, H., & Bai, W. (2008). A Study of Differentiated Instructional Change Over 3 Years. *Gifted Child Quarterly*, 52(4), 297-312.

Vogl, K., & Preckel, F. (2014). Full-time ability grouping of gifted students. *The Gifted Child Quarterly*, 58(1), 51-68.